

11. Человеческий фактор в языке : Язык и порождение речи / Отв. ред. Е.С. Кубрякова. – М. : Наука, 1991. – 240 с.
12. Шевченко И.С. Подходы к анализу концепта в современной когнитивной лингвистике / Ирина Семеновна Шевченко // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. – 2006. – № 725. – С. 192–195.
13. Dörschner N. Lexikalische Strukturen : Wortfeldkonzeption und Theorie der Prototypen im Vergleich / Norbert Dörschner. – Münster : Nodus-Publ., 1996. – 126 S.
14. Löbner S. Semantik : Eine Einführung / Sebastian Löbner. – Berlin : Walter de Gruyter, 2003. – 387 S.
15. Lutzeier P.R. Linguistische Semantik / Peter Ralf Lutzeier. – Stuttgart : Metzler, 1985. – 193 S.
16. Schwarz M. Einführung in die Kognitive Linguistik / Monika Schwarz. – 3. Aufl. – Tübingen und Basel : A. Franke, 2008. – 298 S.

Ліліана Маковійчук
(Чернівці)

НОМИНАТИВНИЙ ПРОСТІР КОНЦЕПТУ MANN У ЗБІРЦІ ПОВІСТЕЙ Л. ФОН ЗАХЕР-МАЗОХА „DER JUDENRAPHAEL”

Аналізуються гендерно марковані іменникові лексеми на позначення осіб чоловічої статі у німецькомовних творах західноукраїнського письменника XIX – початку XX ст. Л. фон Захер-Мазоха.

Ключові слова: концепт, вербалізація, тематична група, іменники, концептуальні ознаки.

Анализируют гендерно маркированные существительные, обозначающие лиц мужского пола в немецкоязычных текстах западноукраинского писателя XIX – начала XX ст. Л. фон Захер-Мазоха.

Ключевые слова: концепт, вербализация, тематическая группа, существительные, концептуальные признаки.

This article deals with the gender-marked nouns denoting males in German texts by L. von Sacher-Masoch, Western Ukrainian writer of XIX – early XX century. Within the last ten years linguistics is characterized by anthropocentrism therefore language is studied in close collaboration with a person, its conscience, thoughts and culture. Since sex is one of the most important characteristics of an individual which largely determines its social, cultural and cognitive orientation in the world, via language in particular, the linguists of the last decade pay their attention to language means which represent gender concepts. The concepts “woman” and “man” are identified via clear understanding of gender categories denoting a person of the opposite sex. Our description of the concept MANN, is connected with the research of Ukrainian routines based on the works of L. von Sacher-Masoch, the German-speaking from Western Ukraine. In these works the characteristics of men are examined according to certain criteria: family relationships, age, profession, situation in the society, nationality, religion, negative characteristics, appearance and traits of

character. The study touches upon the lexical means of the concept MAN in the works of the German-speaking writer of the nineteenth and early twentieth century. This period is very interesting because due to the changes in culture of the Western Ukraine we can see changes at every language level.

Key words: concept, verbalization, thematic groups, nouns, conceptual features.

На сучасному етапі дослідження гендерного питання популярності набувають загальнонаукові підходи до аналізу гендерного параметра мови, зокрема лінгвістичні методи, до яких здебільшого звертаються у своїх працях українські та російські вчені: О. Вороніна, О. Горошко, А. Кириліна, Н. Ажгіхіна, О. Фоменко, Г. Двінянінова, О. Здравомислова, І. Кіянка, С. Кушнір, О. Каменська, Н. Богомолова та ін. В українському мовознавстві привертають увагу дослідження О. Бондаренка, який вивчав особливості лексико-семантичної структури концептів ЧОЛОВІК / ЖІНКА в українській та англійській мовних картинах світу [3], Ю. Абрамової, яка здійснила когнітивно-прагматичний аналіз британських прислів'їв, що об'єктивізують лінгвокультурні концепти ЧОЛОВІК / ЖІНКА [1]. Мовностилістичні засоби творення гендерних образів молоді за матеріалами друкованих мас-медіа розглянула В. Слінчук [6]. *Метою* статті є експлікація концепту MANN в німецькомовній художній прозі Західної України XIX – початку XX ст. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких *завдань*: здійснити розподіл іменникових лексем за тематичною спільністю на основі творів Л. фон Захер-Мазоха; провести кількісний аналіз іменникових лексем, що вербалізують досліджуваний концепт; виявити та описати смислові ознаки репрезентованих концептів. *Матеріалом* дослідження слугують прозові твори німецькомовного письменника Західної України XIX – початку XX століття Л. фон Захер-Мазоха зі збірки „Der Judenraphael“ [7].

У мовознавчих працях сьогодення наголошується на тому, що концепти вербалізуються за допомогою лексем, словосполучень, синонімічних рядів, тематичних груп, лексико-семантичних груп. Критерій об'єднання слів у тематичну групу – певна спільна ознака, яка виділяється в словах на основі їх номінативно-репрезентативної функції. Виходячи з цього, вважатимемо, що концепт MANN вербалізується через набір гендерно маркованих іменників, які представлені тематичними групами. За основу беремо наступне визначення: „тематична група – це ряд слів, які певною мірою збігаються за своїм основним семантичним

змістом, тобто за належністю до одного і того ж семантичного поля” [2]. Р.З. Гінзбург вважає, що слова можуть групуватися відповідно до понять, які виражають їх значення [5]. Як зазначає Ж. Вардзелашвілі, досліджувана лексика тематично розподіляється на групи, які об’єднують іменники, залежно від певних типів денотатів. Вона зауважує, що „тематичні групи одночасно є лексико-семантичними групами, оскільки вони обмежені належністю до однієї частини мови – іменника” [4].

У рамках даного дослідження в збірці повістей Л. фон Захер-Мазоха „Der Judenraphael“ виокремлюємо всі гендерно марковані іменникові лексеми на позначення осіб чоловічої статі, групуємо їх за тематичним принципом, що дає змогу чітко їх охарактеризувати та порівняти між собою (частоту вживання, оцінку характеристику). Лексеми, які є вербалізаторами концепту MANN, були умовно поділені нами на 20 груп за тематичним принципом, а саме:

1. До ТГ „родинні зв’язки” відносимо такі іменникові лексеми: *Mann* (76 лексичних одиниць) (далі – ЛО), *Vater* (40 ЛО), *Schwiegersohn* (10 ЛО), *Sohn* (9 ЛО), *Bruder* (8 ЛО), *Schwager* (7 ЛО), *Onkel* (6 ЛО), *Gatte* (5 ЛО), *Schwiegervater* (4 ЛО), *Tate* (3 ЛО), *Enkel* (2 ЛО), *Gemahl*, *Großvater*, *Verlobte*, *Vetter*, *Pater* (1 ЛО). Група представлена порівняно невеликою кількістю іменників з нейтральною конотацією, які вказують на близький родинний зв’язок один з одним. У ній представлені іменники, що позначають кровну спорідненість. Найчастотнішим виявився іменник *Mann*: „So hatte denn die kleine Frau mit dem Herzen voll Liebe ihre liebe Not mit ihrem liederlichen Manne und ihren schreienden Kindern“ [7, с. 206]. Крім того, у тексті ми виявили, що поряд із німецьким іменником *Vater* „Es ist aber kein Roman, den ich erzähle, sondern eine Tatsache, die ich von meinem Vater habe“ [7, с. 30] автор тричі вживає український еквівалент даного слова *Tate* „... du hast wahr gesprochen, dies war Brauch, hat es mir mein Tate doch vielmal erzählt“ [7, с. 175]. Частотність цієї лексеми можна пояснити тим, що в українській культурі батька завжди вважали головою сім’ї, опорою, підтримкою. На другому та третьому місцях розташувалися такі іменники, як: *Schwiegersohn* „... alles nur, damit sein Schwiegersohn, der Prinz, der Weise, der Iluj, sich ganz dem Studium weihen könne“ [7, с. 310] та *Sohn* (9 ЛО) „Samojlenko führte also seinen Sohn nach Wrublowize und gab ihn dort zu einen Schuster in die Lehre“ [7, с. 45], найближчі родичі „зять”, „син”.

2. ТГ „вікова ознака” представлена такими лексемами: *Herr* (40 ЛО), *Mann* (21 ЛО), *Knabe* (19 ЛО), *Alte* (7 ЛО), *Jüngling* (4 ЛО), *Greis* (3 ЛО), *Jünger* (2 ЛО), *Junge*, *Kerl* (1 ЛО). Найпоширенішими з них стали іменники *Herr*: „*Kaum weniger gefürchtet als sein Herr war sein Kosak Burak, ein alter versoffener Kerl, ...*“ [7, с. 207] та *Mann* відповідно. Усі іменники мають нейтральну конотацію. Серед них чітко виокремлюються кілька синонімічних та антонімічних пар – *Alte*: „*In dieser Weise zeichnete er fort, und der Alte unterrichtete ihn weiter, ohne es eigentlich selbst zu wissen*“ [7, с. 50], *Greis* - *Jüngling*, *Jünger*: „*Er lebte nur mit den ehrwürdigen Gestalten, ... , mit den weisen Patriarchen, den gottbegeisterten Propheten und mit den demütigen Jüngern des Heilands*“ [7, с. 41]. Варто звернути увагу на іменник *Bocher* (1 ЛО), який походить із давньосередньовічної мови і означає або просто хлопця, або хлопця, який вивчає талмуд. Ця лексема не характерна для української мови, а властива словнику єврейської громади, до якої належав Л. фон Захер-Мазох. Більше слів єврейського походження можна спостерігати в групі на позначення священнослужителів.

3. ТГ „професії, рід занять” вирізняється великою кількістю та різноманітністю іменників, що позначають професії та рід занять чоловіків. У даній групі зафіксовано досить багато ЛО іншомовного походження, переважно французького: *Gouverneur*, *Romancier*, *Gendarm*, *Antiquar* і т.д. Крім того, автор вживає слова з австрійського варіанта німецької мови паралельно з німецьким *Arzt* – „*Aaron ben Joseph war im 13. Jahrhundert ein berühmter Arzt*“ [7, с. 26] – австрійське *Doktor* – „*Als Doktor Popper ihnen den Einlaß verweigerte, drohten sie das Gebäude zu stürmen, ...*“ [7, с. 425], замість *Rechtsanwalt* – *Advokat*: „*denn er behauptete, nur wenn er einem Beamten oder Advokaten gleich sehe, seinen Bauern imponieren zu können*“ [7, с. 60], замість *Wirtschaftler* – *Ökonom*. Іменники цієї групи мають переважно нейтральну конотацію, ще зафіксовано всього кілька слів з негативною конотацією: *Vagabund*, *Spieler*, *Betender*, *Pferdedieb*: „*Da erscheint Barabaschko, der Taugenichts, der Pferdedieb, welchen die ganze Gegend fürchtet, ...*“ [7, с. 35]; „*Ich bin kein Vagabund, ich bin ein Maler, ...*“ [7, с. 54].

4. ТГ „становище у суспільстві” представлена низкою іменників: *Prinz* (12 ЛО), *König* (11 ЛО), *Graf* (9 ЛО), *Präsident* (7 ЛО), *Beamte* (6 ЛО), *Sklave*, *Kaiser* (5 ЛО), *Aristokrat*, *Edelmann* (4 ЛО), *Seine Exzellenz* (3 ЛО), *Arme*, *Bettler*, *Hausherr*, *Magnat*, *Millionär*,

Monarch (2 ЛО), *Baron*, *Bittende*, *Elende*, *Fürst*, *Großherzog*, *Heimgesuchte*, *Landedelmann*, *Majestät*, *Reiche*, *Sultan*, *Zar* (1 ЛО). ТГ можна розділити на три групи, лексеми яких вказуватимуть на людей різного статусу: найвищого, середнього та нижчого. До перших належать: *Prinz*, *König*, *Graf*, *Präsident*, *Kaiser*, *Seine Exzellenz*, *Magnat*, *Millionär*, *Monarch*, *Majestät*, *Sultan*, *Zar*. Цікавим є вживання найменувань таких різних правителів в одному творі, написаному в одному часовому проміжку: *король*, *цар*, *імператор*, *магнат*, *султан*. До групи слів на позначення людей середнього класу належать лексеми *Beamte*, *Aristokrat*, *Edelmann*, *Hausherr*, *Baron*, *Fürst*, *Großherzog*, *Landedelmann*, *Reiche*. До найнижчого класу населення за даними цієї групи відносимо іменники *Sklave*, *Arme*, *Bettler*, *Bittender*, *Elender*, *Heimgesuchte*. Якщо проаналізувати три класи, що склалися в суспільстві того часу, то впадає в око велика різниця у становищі тодішнього суспільства. Воно було поділене на людей з високим панівним статусом, забезпечених, та на людей, які не мали ні місця проживання, ні харчів або знаходились у рабстві, тобто суспільство того часу було чітко поділене на бідних і багатих, на панів та підлеглих.

5. У ТГ „стилістично забарвлені” ми зарахували такі лексеми: *Engel* (20 ЛО), *Judenraphael* (12 ЛО), *Geschöpf*, *Teufel* (8 ЛО), *Satan* (4 ЛО), *Dämon*, *Napoleon* (2 ЛО), *Wesen*, *Wundermann*, *David*, *Elfe*, *Genie*, *Goj*, *Gojim*, *Gulliver*, *Herkules*, *Männchen*, *Purez* (1 ЛО). Зазначені лексеми вказують на силу або безсилля (*David*, *Herkules* – *Gekreuzigte*), на божественність (*Engel*), святість або демонічність (*Moses*, *Mosis* – *Teufel*, *Satan*, *Dämon*), на геніальність (*Genie*), на казковість персонажів (*Judenraphael*, *Wundermann*, *Elfe*, *Gulliver*), на зневагу (*Geschöpf*, *Wesen*, *Goj*, *Gojim*, *Männchen*). Зазначимо, що слова *Goj* та *Gojim*, характерні для лексики єврейського населення, вказують на зневажливе ставлення до неєвреїв. У досліджуваному тексті ми виявили також лексему, що позначає презирливе ставлення саме до чоловіка *Männchen*. Вжита дана лексема в тексті лише раз, що не може свідчити про таке ставлення до чоловіка у тогочасному суспільстві загалом.

6. ТГ „національність, етнічна приналежність” містить такі ЛО: *Jude* (50 ЛО), *Kleinrusse*, *Pole*, *Turke*, *Türke* (2 ЛО), *Armenier*, *Deutsche*, *Hebräer*, *Nazarener*, *Römer*, *Samariter*, *Tatar*, *Venetianer*, *Warschauer* (1 ЛО). Як видно, найчастотнішим іменником, що позначає національність та етнічну належність став іменник *Jude*. До

нього можна додати ще лексему *Hebräer*, яка має те ж значення, але вживається у творі Л. фон З.-Мазоха на відміну від попереднього іменника *Jude*, лише раз. Тобто єврейську етнічну групу того часу прийнято було називати *Jude*, а слово *Hebräer* майже не вживалося. Таку частотність іменника *Jude* пояснюємо тематикою досліджуваних творів. Ще один іменник цієї групи представлений формами *Turke* та *Türke*. Таку фонетичну відмінність пояснюємо впливом української мови на автора: у першому варіанті слово звучить на український лад, у другому випадку – німецький варіант. Усі перелічені іменники не несуть у собі чітко вираженої позитивної чи негативної оцінки, а мають нейтральну конотацію.

7. ТГ „*віросповідання*” формують такі іменники: *Jude* – іудей (38 ЛО), *Karaïte* (29 ЛО), *Christ* (9 ЛО), *Chassidim* (4 ЛО), *Chassid* (3 ЛО), *Israelit*, *Jesuit*, *Orthodoxe*, *Pharisäer* (2 ЛО), *Sebastianer*, *Soharite*, *Saduzäer*, *Beschtiனர்*, *Essäer*, *Franziskaner*, *Heide*, *Hellenist*, *Ismaelit*, *Muselman* (1 ЛО). Оскільки тематика твору присвячена опису життя єврейської громади на західноукраїнських землях, – логічним стало вживання самого іменника *Jude*, найчастотнішого у групі. Віра відігравала для євреїв величезну роль, їх життя було підпорядковане її законам. У досліджуваному нами творі було виявлено велику кількість іменників, що позначають найрізноманітніших представників єврейського віросповідання: *Karaïte*, *Chassid*, *Israelit*, *Jesuit*, *Sebastianer*, *Soharite*, *Saduzäer*, *Beschtiனர்*, *Essäer*, *Hellenist*, *Ismaelit*. Вони, після лексеми *Jude*, складають основну кількість слів корпусу ТГ „*віросповідання*”. Було зафіксовано всього два іменники на позначення людей християнської віри – *Christ* та *Orthodoxe*, та всього один іменник на позначення мусульманина – *Muselman*.

8. ТГ „*ознака божественності, святості*” представлена такими іменниками: *Gott* (74 ЛО), *Engel* (20 ЛО), *Moses* (5 ЛО), *Mosis*, *Prophet* (4 ЛО), *Heilige*, *Märtyrer*, *Messia* (3 ЛО), *Christi*, *Christ*, *Schöpfer* (2 ЛО), *Gekreuzigte*, *Wundermann*, *Gesegnete* (1 ЛО). Найчастотнішим іменником цієї ТГ став іменник *Gott*, оскільки тематика досліджуваних нами творів пов'язана з релігійними віруваннями, традиціями. Повсякденне життя людей проходило за Божими законами, канонами. Усі перераховані лексеми мають позитивну та нейтральну конотації. Лише лексема *Märtyrer* містить негативну конотацію.

9. У ТГ „*негативні характеристики*” об'єднано такі лексеми: *Feind* (5 ЛО), *Taugenichts* (4 ЛО), *Bösewicht*, *Vagabund* (2 ЛО),

Spieler, Trinker, Verfluchte, Verfolgte, Vertriebener, Geplünderte, Betrüger, Gotteslästerer, Hochmütige, Nichtstuer, Skeptiker, Verschwendder (1 ЛО). Як бачимо, у цій групі не так багато іменників, що вказують на негативну характеристику осіб чоловічої статі. Найчастотнішою стала лексема *Feind*, що може свідчити про погане ставлення до чоловіка-ворога. Негативне ставлення викликали чоловіки-нероби (*Taugenichts, Nichtstuer*), зі злого натурою (*Bösewicht*), чоловіки без постійного місця проживання (*Vagabund*), чоловіки, яких прокляли, переслідували, та чоловіки, яких вигнали з громади (*Verfluchte, Verfolgte, Vertriebener*). Не користувалися повагою брехуни (*Betrüger, Scharlatan, Schwindler*). Не викликали поваги чоловіки, які скептично ставилися до життя. Ця ТГ не представлена великою кількістю найменувань, проте вона фіксує низку причин, з яких до чоловіків у ХІХ столітті ставилися негативно.

10. Чотири лексеми формують ТГ „*стосунки з жінками*”: *Bräutigam* (4 ЛО), *Liebhaber* (2 ЛО), *Anhänger, Liebling* (1 ЛО). Іменники цієї ТГ вказують на два типи зв'язку чоловіка з жінкою: законний з чоловіком чи нареченим (*Gatte, Bräutigam, Gemahl*) та позашлюбний з коханцем чи прихильником (*Liebhaber, Anhänger, Liebling*). Ці групи мають відповідно позитивну та негативну конотації. Стосунки чоловіка з жінкою в ХІХ столітті мали бути законними, щоб не викликати осуду тогочасного суспільства.

11. У ТГ „*зовнішній вигляд*” був зафіксований всього один іменник, який описує зовнішній вигляд чоловіка – *Riese*. У цьому випадку він має позитивну конотацію, оскільки вказує на силу чоловіка, на його міць, що для особи чоловічої статі завжди було предметом гордості.

12. ТГ „*ознака злочинності*” не визначається частотністю, у ній виявлено всього чотири іменники, які вказують на те, що в часи написання досліджуваного нами твору злочинність не була поширена. Крім того, злочинцями вважали переважно людей, які обманювали (*Schacherjude, Scharlatan, Schwindler*), ну і, звичайно, чоловіків, які викрадали коней, а наявність коней на той час була показником достатку (*Pferdedieb*). Усі перераховані лексеми мають відповідну негативну конотацію.

13. У ТГ „*людські якості*” ми розглядаємо такі лексеми: *Freund* (19 ЛО), *Feind* (5 ЛО), *Grillenfänger* (3 ЛО), *Erlöser, Kamerad* (2 ЛО), *Gerechter, Gnädige, Hochmütige, Skeptiker, Spaßmacher, Anhänger* (1 ЛО). Найчастотнішою іменниковою лексемою цієї ТГ

став іменник *Freund*. Можливо, це тому, що в суспільстві XIX століття одним із найбільших достоїнств вважали вміння товаришувати. У цій ТГ знаходимо ще один іменник, що позначає людину-друга, – *Kamerad*. Виявлено по одному іменникові, який описує чоловіка справедливим та милостивим (*Gerechter, Gnädige*), як людину, що вміє підіймати настрої (*Spaßmacher*). Проаналізувавши всі попередні іменники, доходимо висновку, що вони несуть у собі нейтральну та позитивну конотації. Нами було зафіксовано всього одну лексему, яка характеризує чоловіка з негативного боку – *Hochmütiger* як пихату особу. Проте кількість іменників у ТГ „людські якості” настільки незначна, що не можна робити висновок про дружелюбність чоловіків того періоду.

14. ТГ „священнослужителі” утворюють наступні лексеми: *Zadik* (27 ЛО), *Rabbi* (14 ЛО), *Pfarrer* (9 ЛО), *Rebbe* (6 ЛО), *Priester* (5 ЛО), *Rabbiner* (3 ЛО), *Wunderrabbi* (2 ЛО), *Synagogendiener*, *Beichtvater*, *Papst*, *Patriarch* (1ЛО). Згідно з тематикою досліджуваних нами творів, присвячених опису життя єврейської громади, ми виокремили іменники, які позначають священників єврейського віросповідання, іудаїзму. Зважаючи на ставлення єврейської громади до віри та Бога, така кількість найменувань священнослужителів не викликає запитань. Найчастотнішою лексемою став іменник *Zadik*. Іменники *Rabbi* та *Rebbe* звучать майже однаково, проте в їхньому змістові є певна відмінність. Перший вживають переважно перед власними назвами, тобто іменами людей, що вважаються знавцями Священного писання Талмуду, а другий – це титул головного хасида. Особливою повагою серед євреїв користувався так званий *Wunderrabbi* „чудо-рабин”, людина, яку вважали живим пророком на землі, яка володіла чудодійними можливостями та могла вирішити будь-які проблеми євреїв і не тільки євреїв. Це єдиний іменник даної ТГ, який вживається з яскраво вираженою позитивною конотацією, решта лексем – нейтральні. Іменники на позначення православних священнослужителів поступається частотністю лексемам на позначення іудейських священників. Найчастотнішими виявилися іменникові лексеми *Pfarrer* та *Priester*, які мають одне і те саме значення. В опрацьованому тексті ми виявили ще три іменники з поодиноким уживанням, які позначають осіб вищої церковної ієрархії (*Papst, Patriarch*) та священника, який проводить сповідь (*Beichtvater*). Релігійні погляди населення Західної України XIX століття були досить сильними, щоне-

ділі як чоловіки, так і жінки ходили до церкви на службу Богу, святкували всі релігійні свята.

15. До групи „військовослужбовці” відносимо такі іменники: *Kosake* (10 ЛО), *Soldat* (7 ЛО), *Major* (4 ЛО), *General* (2 ЛО), *Husarenkorporal*, *Kommandant*, *Offizier* (1 ЛО). Найбільш вживана лексема *Kosake*. Така група військовослужбовців не мала офіційного статусу на теренах Західної України в ХІХ столітті, вона діяла на її території як військове утворення і була досить популярною серед простого населення. Крім того, нами зафіксовано різні військові звання, від найвищого (*General*) до найнижчого (*Soldat*). Оскільки мова досліджуваного нами текстового корпусу присвячена життю єврейської громади, то ця ТГ нечастотна. Серед єврейства було неприйнятним служити в армії чи мати будь-яке відношення до війська. Усі перелічені нами іменники мають нейтральну конотацію.

16. Чотири лексеми формують ТГ „розумові здібності”: *Narr* (4 ЛО), *Weise* (2 ЛО), *Genie*, *Weibernarr* (1 ЛО). Усі іменники цієї групи умовно поділені на дві антонімічні групи, одна з яких вказує на чоловічий розум (*Weise*, *Genie*), а інша – на дурість (*Narr*, *Weibernarr*). До першої групи належать іменники, які позначають чоловіків-науковців, до другої ми віднесли два іменники, які характеризують чоловіка з протилежного боку. Особливо образливим для чоловіка став іменник *Weibernarr*, який порівнює його розумові здібності з інтелектом жінки. Це, зазвичай, ображає жінок, бо цією лексемою їх описують як істот, менш розумних від чоловіків.

17. У ТГ „місце проживання” ми розглядаємо такі ЛО: *Landedelmann*, *Landmann*, *Bürger* (1 ЛО). Серед трьох іменників, представлених у ТГ за „місцем проживання”, два стосуються людей, які проживають на селі (*Landedelmann*, *Landmann*). Одна ж лексема позначає особу, яка мешкає у місті (*Bürger*). Серед сільських жителів ми виокремили певну ієрархію: просто селянин та заможний селянин, що свідчить про різний статус селянства між собою: хтось бідний, а хтось багатший. Таке співвідношення пояснюємо тематикою аналізованих нами творів, події яких відбуваються переважно на сільській території. Усі ці лексеми мають нейтральну конотацію.

18. У ТГ „переконання” ми зарахували два іменники: *Glaubensgenosse*, *Gläubige* (1 ЛО), які описують віруючого чоловіка (*Glaubensgenosse*, *Gläubige*). Вжиті іменники тут мають позитивну конотацію.

19. ТГ „місце перебування, знаходження” представлена трьома ЛО: *Gast* (3 ЛО), *Anwesende* (2 ЛО), *Nachbar* (1 ЛО) з нейтральною конотацією.

20. ТГ „стан здоров'я” формують іменники *Tote* (12 ЛО), *Kranke* (2 ЛО), *Gebrochene*, *Sterbende* (1 ЛО), які описують чоловіків з різним станом здоров'я. Варто зазначити, що всі лексеми, представлені в цій групі, мають негативну конотацію. Найчастотніша лексема *Tote*.

Провівши аналіз мовної об'єктивації концепту MANN, можемо виокремити його концептуальні ознаки, залучивши кількісні підрахунки, а саме частоту вживання лексем у тексті. Ядро утворюють такі ознаки:

- *чоловік віруючий*: *Sekte* (11 ЛО), *Kirche* (5 ЛО), *Religion* (1 ЛО), *Messe* (3 ЛО), *heilig* (1 ЛО), *glauben* (4 ЛО), *Glauben* (4 ЛО), *Gesetz* (4 ЛО), *Gebet* (4 ЛО), *beten* (4 ЛО), *fromm* (2 ЛО), *abergläubig* (1 ЛО);

- *зовнішній вигляд чоловіка*: *Bart* (4 ЛО), *bärtig* (1 ЛО), *häßlich* (1 ЛО), *groß* (8 ЛО), *mager* (2 ЛО), *dick* (1 ЛО), *hübsch* (1 ЛО), *bleich* (1 ЛО), *klein* (6 ЛО), *schön* (7 ЛО).

Ближню периферію концепту MANN формують такі ознаки: *вік чоловіка*: *alt* (14 ЛО), *jung* (13 ЛО); *розумові здібності чоловіка*: *erfahren* (1 ЛО), *gelehrt* (4 ЛО), *intelligent* (1 ЛО), *klug* (1 ЛО), *närrisch* (1 ЛО), *töricht* (1 ЛО), *weis* (10 ЛО), *Buch* (6 ЛО); *чесноти чоловіка*: *ehrlich* (1 ЛО), *ehrwürdig* (1 ЛО), *gerecht* (4 ЛО), *brav* (2 ЛО), *echt* (5 ЛО), *gut* (6 ЛО), *würdevoll* (1 ЛО), *gnädig* (4 ЛО), *treu* – (1 ЛО); *соціальний статус чоловіка*: *arm* (17 ЛО), *reich* (4 ЛО), *Reichtum* (1 ЛО), *einflußreich* (1 ЛО), *verarmt* (1 ЛО).

Дальня периферія концепту MANN представлена наступними концептуальними ознаками: *чоловік сімейний*: *Familie* (1 ЛО), *Kind* (5 ЛО), *Zivilehe* (1 ЛО); *негативні характеристики чоловіка*: *wild* (1 ЛО), *Zynismus* (1 ЛО), *Naß* (4 ЛО); *schmutzig* (5 ЛО); *чоловік м'який, сором'язливий*: *weich* (2 ЛО), *sanft* (1 ЛО), *schüchtern* (1 ЛО); *чоловік сильний*: *kräftig* (1 ЛО); *шкідливі звички чоловіка*: *Schenke* (1 ЛО); *чоловік, який викликає страх*: *Furcht* (1 ЛО).

Отже, у досліджуваних творах Л. фон Захер-Мазоха ми виокремили 20 тематичних груп, які зображають чоловіка кінця ХІХ ст. Найчисленніші ТГ – „родинні зв'язки” (175 ЛО), „професійна діяльність” (158 ЛО), „ознака божественності” (125 ЛО), „віросповідання” (101 ЛО), що може свідчити про важливість для чоловіка як сімейних цінностей, так і його реалізації у професійній сфері.

Не останню роль для чоловіка відіграла віра. А ось своїм зовнішнім виглядом чоловік особливо не переймався, про що свідчить низька частотність вживання лексем у тематичній групі „зовнішній вигляд” (1 ЛО). Серед усього словникового корпусу ми виявили значну кількість слів іншомовного походження, основну частину яких складають слова французького та єврейського походження. Французька лексика превалує в найменуванні професій військово-службовців. Слова, які ввійшли до лексикону Л. фон Захер-Мазоха з єврейської мови, стосуються переважно найменувань священнослужителів (*Chassid, Rabbi, Rabbiner, Rebbe, Zadik*) та слів, які показують презирливе ставлення євреїв до православного населення (*Goj*). Декілька слів увійшли до лексикону письменника з української мови. Це позначення голови громади (*Staroste*) та український відповідник слова батько (*Tate*).

Перспективним напрямом подальших досліджень є аналіз вербальної репрезентації концептів ЧОЛОВІК та ЖІНКА у творчому доробку сучасних німецьких письменників як нового культурного зрізу, який характеризує сучасне постіндустріальне суспільство з його підходами до постановки і вирішення гендерних проблем.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамова Ю. В. Регулятивний потенціал британських прислів'їв як засобів мовного втілення концептів ЧОЛОВІК та ЖІНКА : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / Ю. В. Абрамова. – Харків, 2007. – 16 с.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М., 1966. – 608 с.
3. Бондаренко О. С. Концепти “ЧОЛОВІК” і “ЖІНКА” в українській та англійській мовних картинах світу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.17 „Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство” / О. С. Бондаренко. – Донецьк, 2005. – 19 с.
4. Вардзелашвили Ж. Тематические группы метафорических номинаций в русском языке / Ж. Вардзелашвили // Научные труды Санкт-Петербургского и Тбилисского государственных университетов. – СПб-Тб., 2001. – Вып. I. – С. 47–51. – (Серия : Филология).
5. Гинзбург Р.З. Лексикология английского языка / Р. З. Гинзбург . – М. : Высшая школа, 1966. – 189 с.
6. Слінчук В. В. Мовностилістичні засоби актуалізації гендерних понять / В. В. Слінчук // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2005. – Т. 19. – С. 109–113.
7. Sacher-Masoch L. von. Der Judenraphael. Geschichte aus Galizien / L. von. Sacher-Masoch. – Wien, Köln-Graz (Österreichische Bibliothek) : Böhlau Verlag, 1989. – 495 S.